

Handelshøyskolen BI

MAN 29221 Merverdiavgift I - grunnleggende emner og EU Mua - prosjektoppgave

Term paper 100% - W

Predefined Information

Start date:	06-09-2023 09:00 CEST	Term:	202320
End date:	11-12-2023 12:00 CET	Grading scale:	Norwegian 6-point scale (A-F)
Examination type:	P		
Flow code:	202320 20447 IN02 W P		
Internal assessor:	(Anonymised)		

Navn:

Ane Sandviken Bakkom

Information from participant

Title *:	Tap på utestående fordring og heving - Merverdiavgiftsloven § 4-7		
Name of supervisor *:	Benn Folkvord		
Does the submission contain confidential material?:	No	Can the submission be made public?:	Yes

Group

Group name:	(Anonymised)
Group number:	5
Other members:	The participant has submitted as a one-person group

Prosjektoppgave
ved Handelshøyskolen BI

Tap på utestående fordring og heving -
Merverdiavgiftsloven § 4-7

Eksamenskode og navn:

MAN 29 221 – Merverdiavgift I - grunnleggende emner og EU Mva

Utleveringsdato:

06.09.2023

Innleveringsdato:

11.12.2023

Stuedsted:

BI Oslo

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	2
1. INNLEDNING	2
2. GRUNNLEGGENDE OM MERVERDIAVGIFT	3
3. MERVERDIAVGIFTSLOVEN § 4-7	4
3.1 VILKÅR FOR TAPSFØRING	5
3.1.1. <i>Tap på fordring - hva er endelig konstatert tapt?</i>	5
3.1.2. <i>Kundefordring og egen omsetning</i>	6
3.1.3. <i>Inndrivelsesprosessen</i>	7
3.1.4. <i>Manglende betalingsevne – eller vilje</i>	7
3.1.5. <i>Dokumentasjon</i>	9
3.1.6. <i>Foreldelse</i>	11
3.2. HEVING	11
3.3. FORSKJELLEN PÅ TAPSFØRING OG HEVING	12
3.4. TAPSFØRING ELLER FINANSIERINGSBISTAND?.....	15
4. AVSLUTNING	19
5. LITTERATURLISTE	21

Sammendrag

I denne oppgaven ser jeg på muligheten til å fradragsføre merverdiavgift som tap på fordring i henhold til Merverdiavgiftsloven § 4-7 (1) (mval.). Jeg vil også se på når det foreligger heving av kjøp jamfør mval. § 4-7 (2).

Jeg vil redegjøre for vilkårene for tapsføring og se på tilfeller der en kundefordring har endret karakter. Oppgaven vil også se på forskjellen på når en kan utstede kreditnota og når man kan vurdere å tapsføre en kundefordring.

1. Innledning

I denne oppgaven skal jeg se en virksomhet etter mval. § 4-7 (1) kan føre en kundefordring til tap eller om det gjelder heving av kjøp etter mval. § 4-7 (2).

Ordningen for tapsføring ble formelt lovfestet ved den nye merverdiavgiftsloven som trådte i kraft 1. januar 2010, men den fulgte av tidligere etablert praksis.¹ Bestemmelsen gir hjemmel for at beregnet utgående merverdiavgift på omsetning kan tilbakeføres, dersom fordringen ikke betales.

Det kan virke som at det foreligger en del uklarheter på når en fordring kan anses som endelig tapt og kan føres til tap. Det kan bli tatt andre vurderinger om det er interessefellesskap mellom kjøper og selger eller om fordringen har endret karakter. Det kan også tyde på at det blir forvekslet mellom når en kan kreditere en fordring og når den eventuelt kan føres til tap. Jeg vil også komme inn på når en fordring har blitt foreldet.

Det foreligger en del dommer og klagenemdsaker som gjelder tap på fordring og jeg vil komme nærmere inn på enkelte av disse.

---

¹ Gjems-Onstad, Kildal, Dyrnes, Kristensen, Mikelsen, (2016), MVA-kommentaren, 5. utgave, side 371

Ettersom at dette er en prosjektoppgave innen merverdiavgift, vil jeg i utgangspunktet ikke se på vilkår for tap skattemessig.

For å forklare litt om partene og begrep som blir beskrevet i oppgaven, så er skattepliktig/den avgiftspliktige/selger/leverandør/kreditor den som har hatt en omsetning/salg og som reverseres på grunn av et tap eller en heving eier av fordringen. Kunden/kjøper/debitor er den som ikke har betalt den opprinnelige kundefordringen eller som har hevet kjøpet, den som skylder penger eller mottar kreditnota.

2. Grunnleggende om merverdiavgift

Merverdiavgift (mva) er en avgift til staten som beregnes ved omsetning, uttak og innførsel av varer og tjenester, jamfør mval. § 1-1.²

For at det skal foreligge merverdiavgiftsplikt for varer og tjenester må det skje en transaksjon i næring, enten som omsetning eller uttak. Med omsetning menes levering av varer eller tjenester mot vederlag jamfør mval. 1-3 (1) a.

Merverdiavgift skal betales ved omsetning, og skal beregnes i alle omsetningsledd.³

Hovedregelen er at det skal svares merverdiavgift ved omsetning av varer og tjenester, jf. mval. § 3-1.

Beregningsgrunnlaget for merverdiavgiften er vederlaget, jamfør § 4-1. Det følger av § 15-9 at avgiften skal bokføres og betales til staten på grunnlag av fakturadatoen, uavhengig av om selger har mottatt betaling fra kunden. Jamfør mval § 8-1 har et registrert avgifts subjekt rett til fradrag for inngående merverdiavgift på anskaffelser av varer og tjenester som er til bruk i den registrerte virksomheten. Det skal fradragsføres på den terminen som tilhører fakturadato på bilaget. Dette gjelder også om bilaget ikke er betalt.

---

² Lov om merverdiavgift av 19.06.2009

³ Dyrnes, Gjems-Onstad, Mikelsen, Merverdiavgift i et nøtteskall (2021), 11. utgave, side 20

Hvem som har registreringsplikt, viser Merverdiavgiftsloven kapittel 2. Mval. § 2-1⁴ sier at næringsdrivende og offentlig virksomhet skal registreres i Merverdiavgifts registeret når omsetning og uttak som er omfattet av loven til sammen har oversteget 50.000 kroner i en periode på tolv måneder. For veldedige og allmennyttige institusjoner og organisasjoner er beløpsgrensen 140.000 kroner. Det foreligger også et krav til næring for at en skal være registrert i Merverdiavgifts registeret. Viser til Merverdiavgiftshåndboken⁵ punkt 2-1.4 som sier at «*virksomheten/aktiviteten må være av et visst omfang, være egnet til å gå med overskudd i overskuelig framtid og drives for eierens egen regning og risiko*». Det foreligger også bransjeavhengighet når en gjør vurdering av dette. Mva-melding skal rapporteres til Skatteetaten innen fristen for terminen. Viser til Skatteforvaltningsloven § 8-3 angående Skattemelding for merverdiavgift.

3. Merverdiavgiftsloven § 4-7

Merverdiavgiftsloven § 4-7 angir hovedregelen for tap på utestående fordring og heving. Bestemmelsen lyder slik:

(1) «Beregningsgrunnlaget kan korrigeres dersom en utestående fordring som det tidligere er beregnet utgående merverdiavgift av, på grunn av skyldnerens manglende betalingsevne anses endelig konstatert tapt.»

(2) «Beregningsgrunnlaget skal korrigeres dersom kjøpet eller salget blir hevet»

(3) «Departementet kan gi forskrift om når en utestående fordring kan anses som endelig konstatert tapt.»

For at en skal kunne føre en fordring til tap, må vilkårene for tapsføring være til stede.

Tap på fordring eller tap på krav som det også blir betegnet som, rapporteres som et fradrag i mva-meldingen og skal spesifiseres som egen post i rapporteringen til Skatteetaten⁶. Ved føring av tap på fordring som medfører økning av inngående

---

⁴ Lov om merverdiavgift av 19.06.2009

⁵ Merverdiavgiftshåndboken 19. utgave 2023, punkt 2-1.4, side 117

⁶ Skatteetaten.no Når kunden ikke betaler - tap på fordring - Skatteetaten

merverdiavgift i avgiftsoppgjøret til den skattepliktige. Dette medfører staten et tap, og som gjør at den skattepliktige får igjen merverdiavgiften som er betalt i et tidligere avgiftsoppgjør.

Om det gjelder heving av kjøp, skal det utstedes krednota til kunde. I dette tilfellet vil også den skattepliktige få igjen for merverdiavgift som er betalt for salget i tidligere avgiftsoppgjør. Om kunden har gjort fradrag for inngående merverdiavgift i den opprinnelige fakturaen, må dette tilbakeføres med kreditnotaen.

3.1 *Vilkår for tapsføring*

3.1.1. Tap på fordring - hva er endelig konstatert tapt?

Det fremgår av mval. § 4-7 (1) at kravet må være endelig konstatert tapt. Hva legger en i dette? Ifølge mval. § 4-7 kan tap på utestående fordringer som gjelder avgiftspliktig omsetning, føres til fradrag i den avgiftspliktige omsetningen i den terminen hvor tapet er konstatert. Avgiftsgrunnlaget for terminen reduseres tilsvarende. En forutsetning for å kunne fradragføre tap, er at skattepliktig kan sannsynliggjøre at tapet er reelt.

Ifølge forskrift til merverdiavgiftsloven § 4-7-1⁷ anses en utestående fordring endelig tapt dersom:

- 1)a. foretatt tvangsinndrivning eller inkasso har vært forgjeves*
- b. fordringen er en kundefordring som ikke er innfridd seks måneder etter forfall, til tross for minst tre purringskrav med normale purringsintervaller og slik aktivitet fra kreditors side som forholdene tilser*
- c. offentlig gjeldsmegling, konkurs, likvidasjons- eller avviklingsbehandling i skyldnerens bo gjør det klart at bomidlene ikke gir eller ikke vil gi fordringen dekning, eller*
- d. fordringen ellers ut fra en samlet vurdering må anses klart uerholdelig*

---

⁷ Forskrift til merverdiavgiftsloven av 17.12.2009

2) *En fordring anses likevel ikke tapt i den utstrekning den er tilstrekkelig sikret ved pant, kausjon e.l*

En må ved vurdering av tap se på kjøpers økonomiske stilling og hvilke inndrivelsesforsøk som er foretatt.

3.1.2. *Kundefordring og egen omsetning*

Kravet om at det må gjelde en kundefordring og at det må være av virksomhetens egen avgiftspliktige omsetning ser vi av Rt 1996 51. Høyesteretts dom av 22.01.1996 Intersport Factor (IF AS). Denne dommen gjaldt:⁸ *«Krav om refusjon av tidligere beregnet merverdiavgift av kundefordring som går tapt. Salgsordningen innen Intersportkjeden ble bedømt som salg direkte fra grossistforetaket til medlemsforretningene i kjedesamarbeidet. Et mellomledd som var opprettet for å kunne reise kreditt på utestående fordringer, som etter pantelovgivningen den gang ikke kunne underpantsettes, hadde ikke hatt leveringsansvaret og misligholdsansvaret overfor medlemsforretningene».*

Skattekontoret nektet fradraget da de mente at IF AS ikke hadde reell omsetning, men kjøp av fordringer. Det forelå også et interessefellesskap her.

Problemstillingen til Høyesterett ble *«Har IF AS omsatt varer til forhandlerne?»* Det ble opplyst i dommen: *«IFAS drev ikke vareomsetning og kan derfor ikke utlede rettigheter av merverdiavgiftssystemet. Når merverdiavgiftsloven definerer omsetning som levering av varer mot vederlag, ligger det i dette et krav om at den som opptrer som kjøper, i forhold til neste ledd i omsetningskjeden må ha overtatt både leveringsansvaret for varen og kreditorposisjonen etter varefordringen.»*

Denne høyesterettsdommen viser at det må gjelde virksomhetens egne avgiftspliktige omsetning, for at en skal kunne vurdere en fordring til tap.

---

⁸ Rt 1996 51

3.1.3. Inndrivelsesprosessen

For at en skal kunne vurdere en fordring til tap må den være forsøkt inndrevet. Om kundefordringen ikke er innfridd 6 måneder etter forfall, til tross for minst 3 purringskrav med normale intervaller. Purreprosessen skal ikke stoppe opp.

Etter ordinære purringer og inkassovarsel, er det inkasso som er neste skritt⁹. En kan da velge å benytte inkassobyrå eller drive egeninkasso jamfør Inkassoloven § 8.

Se figur for eksempel på egeninndrivelse, som vi si at en foretar inndrivelse uten bruk av inkassobyrå¹⁰:

Figur er hentet fra Sticos oppslag

Selv om det er åpnet konkurs hos kunde eller det viser seg at kunde er insolvent, er ikke dette tilstrekkelig for å kunne tapsføre. Ved konkurs, må en kunne dokumentere med kopi av fordringsanmeldelse til konkursbo, midlertidig innberetning fra bo eller sluttinnberetning, som gjør det klart at midlene i boet ikke gir dekning. Jeg kommer inn på sak der dette har vært aktuelt senere i oppgaven.

3.1.4. Manglende betalingsevne – eller vilje

Et av vilkårene for å kunne føre en kundefordring til tap er at det skal være manglende betalingsevne. Er det betalingsvilje som ligger bak, er det ikke rett til fradrag for tap. Et eksempel på dette ser en i SKNA1-2017-48¹¹, som er en sak fra Skatteklagenemda. Saken gjaldt: «*Gyldigheten av vedtak om etterberegning av inngående merverdiavgift med Spørsmål om utestående fordring kan anses endelig konstatert tapt på grunn av skyldnerens manglende betalingsevne med rett*

⁹ Lov om inkassovirksomhet og annen inndrivning av forfalte pengekrav

¹⁰ Sticos oppslag, egeninkasso

¹¹ SKNA1-2017-48

til tapsavskrivning etter merverdiavgiftsloven § 4-7 (1)». Det kommer frem av denne sak

en at samtlige vilkår i mval. §4-7 (1) må være oppfylt for å kunne korrigere beregningsgrunnlaget.

Korrespondansen i saken mellom kunde og skattepliktig viser at det i utgangspunktet har vært enighet om fordringen fra starten av. Skattepliktig var underentreprenør, og etterfølgende uenighet mellom byggherre og hovedentreprenør medførte at oppgjøret ble betalt fullt ut. *«Det hevdes i denne forbindelse at skattepliktige må ta sin del av ansvaret for de mangler som er påberopt av byggherren og manglende garantiforpliktelser»*. Det fremstår for sekretariatet at skattepliktige er uenig i dette og derfor står fast på sitt krav. Kunden har unnlatt å betale inn resterende del av fakturaen i et forsøk på å få dekket noe av det leverandør mener kunden må bære ansvar for: *«Etter sekretariatets vurdering må dette forstås dit hen at debitor har fremsatt motkrav ved å ikke innbetale resterende del av fakturaen. Dette forholdet indikerer at manglende oppgjør skyldes (manglende) betalingsvilje, og ikke betalingsevne»*. Skattepliktig valgte å ikke ta denne saken videre i rettssystemet, da det ville bli for kostbart. Dette var et krav mot et enkeltpersonforetak, som etter hvert ble slettet i Merverdiavgifts registeret, men som fortsatt var registrert i Enhetsregisteret. Som innehaver i et enkeltpersonforetak identifiseres man med virksomheten slik at kravet skattepliktige har mot enkeltpersonforetaket vil være et krav som innehaver svarer personlig for. Selv om et enkeltpersonforetak eventuelt skulle opphøre vil ikke rettssubjektet opphøre. Dette i motsetning til selskaper med begrenset ansvar, jf. lov av 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs (konkursloven) § 138 (2).

Skattepliktig hadde i denne saken ikke noen formening om skylder hadde dårlig betalingsevne eller vilje. De kunne derfor ikke dokumentere eller sannsynliggjøre om skylder hadde manglende betalingsevne. Skattepliktig har heller ikke dokumentert eller sannsynliggjort at fordringen er klart uerholdelig, eller at debitor har manglende betalingsevne. Skatteklagenemda mente at kravet er omtvistet, noe som ikke gir grunnlag for tapsføring etter merverdiavgiftsloven § 4-7(1).

En kan derfor ikke føre en fordring til tap når en kunde nekter å betale fordi kravet bestrides. En må sette seg inn i kundens grunn til at fordringen ikke er betalt og gjøre en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle.

3.1.5. Dokumentasjon

Ved en kontroll hos Skatteetaten må en jmfør Skatteforvaltningsloven § 10 - 1 levere den dokumentasjon det blir bedt om. For å vurdere tapsføringen, må en dokumentere at kravet faktisk er en kundefordring av egen avgiftspliktig omsetning, og at det er beregnet utgående merverdiavgift av omsetningen. Det må også kunne vises kopi av purringer og bakgrunnen for tapsføringen. Er inkasso iverksatt, må det dokumenteres fra denne prosessen.

Det foreligger en sak fra Skatteklagenemda KMVA-2015-8463¹² som gjelder: *«Etterberegning av utgående merverdiavgift da vilkårene for tapsføring etter bestemmelsen i mval § 4-7 ikke er oppfylt»*

Det var i denne saken tapsført flere kunder, med forskjellige årsaker. En kunde hadde gått konkurs, en annen var ikke søkegod ifølge inkassobyrå og de resterende hadde andre ikke spesifiserte årsaker. Det ble ikke fremlagt dokumentasjon som viste at det var utstedt purringer eller på annen måte prøvd å inndrive fordringene. Passivitet fra skattepliktig sin side gir ikke adgang til fradrag. Det ble heller ikke dokumentert at det har vært eller er manglende betalingsevne hos kundene.

To av tapsføringene gjaldt konkurs. I saken fra skatteklagenemda opplyses det *«hvis en skyldner må anses insolvent kan det tenkes at tap kan konstateres før det er åpnet konkurs mv. i skyldners bo. På den annen side er det uttalt at tvister om fordringer kan gjøre det vanskelig å anslå dekningsmuligheten i et bo i lang tid etter konkursåpning. Departementet har derfor anslått at i de tilfeller hvor skyldners bo er tatt under konkursbehandling, må bostyrets foreløpige innberetning til skifteretten antas å gi god veiledning ved vurderingen av om tapet er endelig konstatert»*

På den ene kunden var det ikke mottatt bostyrers foreløpige innberetning, og «etter skattekontorets syn har ikke foretaket dermed sannsynliggjort at selskapet

---

¹² KMVA-2015-8463

ikke har krav på dividende i boet. Vilklårene for tapsføring er dermed ikke oppfylt pr den terminen det er fradragsført. Den andre kunden det var fradragsført grunnet konkurs, var status «bobehandlingen innstilt fordi boets midler ikke kan dekke omkostningene ved fortsatt behandling». Her legger en til grunn at vilklårene for tapsføring er oppfylt.

I denne saken var det også foretatt fradrag på en kundefordring der skyldner er kontaktet pr telefon, men det finnes ikke noen ansvarlig som vil godkjenne kravet. Det blir også vist til et krav som ikke er godtatt av skyldner og som er blidt møtt av et motkrav. Her kan ikke anse dette som endelig konstatert tapt, men at det uenighet mellom partene.

«Om klager overhodet har et krav, og størrelsen på denne, er ikke endelig avklart i henhold til fremlagte opplysninger og dokumentasjon. Det er heller ikke avklart om de skyldige mangler evne til å betale kravet. Manglende betalingsvilje som følge av uenighet om kravet har i praksis ikke blitt ansett tilstrekkelig til at utgående merverdiavgift kan tilbakeføres i henhold til bestemmelsen i mval. § 4-7 (1)»

I den samme saken var det også gjort fradrag for kundefordring som skattepliktig opplyste «ikke er søkegod ifølge oppgave fra inkassobyrå». Det er også opplyst at det er forsøkt purret pr brev, e-mail, sms og oppsøkende besøk.

Det ble forespurt om dokumentasjon på dette, men dette ble aldri oversendt til tross for flere forespørsler om dette. Vilklårene for tapsføring er dermed ikke dokumentert oppfylt på dette punktet.

Det er derfor viktig for skattepliktige som har ubetalte kundefordringer, at en gjør en grundig vurdering om grunnen til at det ikke blir betalt er manglende betalingsvilje eller evne. Om en kan dokumentere at det gjelder manglende betalingsevne, og det er foretatt purringer og inkasso, kan en trolig anse en kundefordring som endelig konstatert tapt på grunn av kundens manglende betalingsevne. Det må ved en kontroll kunne dokumenteres med kopi av purring, eventuell annen kommunikasjon og dokumentasjon fra inkasso.

3.1.6. Foreldelse

Dersom den utestående fordringen er eldre enn tre år vil den skattepliktige normalt ha tapt kravet mot kjøper etter Foreldelsesloven¹³. Foreldelsesfristen avbrytes enten ved at skyldner erkjenner betalingsforpliktelsen, eller når fordringshaveren tar rettslige skritt.

SKNS1-2017-30 er en sak fra skatteklagenemda som gjaldt tapsføring av fordringer eldre enn 3 år. I den mottatte mva-meldingen var det oppgitt¹⁴: «Det er ført til fradrag som skyldes tapte fordringer eldre enn 3 år og følgelig foreldet».

Det kommer også frem av saken at det har vært en tvist og at de ikke har kommet til noen løsning. Det ble ikke mottatt dokumentasjon til å vurdere fordringen som endelig konstatert tapt. Det ble her påstått fra skattepliktig at de anså fordringen som «nå var foreldet og «dermed uansett uerholdelig» i henhold til mval. § 4-7 (1).» Det er en forutsetning at det foreligger en kundefordring som er rettskraftig og kan innfris ved rettslige skritt. Skattekontoret mente her at skattepliktig tapte retten til fordringen på foreldelsestidspunktet. Når foreldelsen har inntrådt foreligger det ikke lengre noen fordring. Ettersom at det forelå en tvist om kravet før det ble foreldet, så var retten til å fradragføre tapet uansett ikke til stede.

De samme reglene gjelder for heving. Det er ikke anledning til å kreditere utgående merverdiavgift fordi at kravet er foreldet.

3.2. Heving

Blir et salg hevet eller bortfalt på grunn av mislighold eller ugyldighet, regnes det likevel ikke som omsetning.¹⁵ Transaksjonen anses kansellert. Selgeren skal utstede kreditnota jamfør mval. §4-7 annet ledd og Bokføringsforskriften § 5 – 2 - 7

Om et kjøp blir hevet grunnet mislighold, foreligger det ingen omsetning etter mval. § 1-3 (1) a. Heving kan forekomme både fra både kjøpers og selgers side. En anser da at det ikke har skjedd noen omsetning mellom partene, og det utstedes

---

¹³ L18.05.1979 nr. 18 Lov om foreldelse av fordringer (foreldelsesloven)

¹⁴ SKNS1-2017-30

¹⁵ ¹⁵ Dyrnes, Gjems-Onstad, Mikelsen, Merverdiavgift i et nøtteskall (2021),11. utgave, side 61

kreditnota som reverserer omsetningen. Kreditnotaen skal hensyntas i mva-meldingen for den terminen den ble utstedt jamfør mval. § 15-9 (1).

Merverdiavgiftshåndboken¹⁶ presiserer her at dette er noe en skal ved heving av kjøp/salg. I motsetning til i første ledd hvor det benyttes «kan». *«En korrigering innebærer her en fullstendig tilbakeføring av de avgiftsmessige disposisjoner den annullerte transaksjon har utløst både hos selger og kjøper. I praksis skal korrigeringen skje på grunnlag av kreditnota som utstedes av selger.»*

I følge Merverdiavgiftsforskriften § 15-9-3 som gjelder Omtvistede krav - tilvirkningskontrakter¹⁷: *«Omtvistede beløp som har sitt grunnlag i tilvirkningskontrakter og hvor det objektivt sett er rimelig tvil om kreditor har rett på vederlaget, skal oppgis i skattemeldingen for den termin kravet er avklart eller betalt. Dette gjelder ikke dersom debitor og kreditor er å anse som nærstående etter skatteforvaltningsloven § 8-11 fjerde ledd»*

Her påpeker loven, at en må gjøre andre vurderinger om det foreligger interessefellesskap og om det er nærstående hos kjøper/selger. Jeg kommer nærmere inn på interessefellesskap senere i oppgaven.

Det foreligger en avgjørelse fra Skatteklagenemda av 27.februar 2020, SKNA1-2020-022) som gjelder heving. Saken gjaldt en virksomhet som drev med utleie av lokaler og maskiner. Leievederlaget hadde blitt redusert, og selv om både utleier og leietaker hadde blitt enige om denne prisreduksjonen. Prisreduksjonen var på grunn av at leietaker hadde svak likviditet. Skatteklagenemda mente art reduksjon i vederlaget ikke skyldtes mangler eller endringer, men en frivillig ettergivelse av gjeld.

Ut ifra dette, ser en også i tilfeller der kreditnota er benyttet, kan skattemyndighetene mene at en fordring har endret karakter.

3.3.Forskjellen på tapsføring og heving

Når en foretar en tapsføring i regnskapet, er det staten som må dekke dette tapet. Kunden det blir tapsført på, får ikke noe bilag der den reduserer sin inngående

---

¹⁶ Merverdiavgiftshåndboken 19. utgave 2023, punkt 4-7-3 side 479

¹⁷ Merverdiavgiftsforskriften

avgift i regnskapet. Som oppgitt tidligere, er det først ved tidspunktet at en kan anse fordringen som endelig konstatert tapt at en kan foreta fradraget. Et eksempel på dette kan være når det ved konkurs er mottatt innberetning fra bo som viser at det ikke er midler til dekning i boet. En skal da innberette dette på den terminen da det ble ansett som endelig konstatert tapt.

Kreditnota skal utstedes når hele eller deler av faktura har vært uriktig eller det har vært uenighet i kravet, og kunden ikke er villig til å betale for hele eller deler av det som er fakturert.

Dersom det oppstår en tvist mellom selger og kjøper om vederlaget, påvirker ikke dette selgers tidfesting av merverdiavgiften. Dersom tvisten medfører en reduksjon av prisen, må selger utstede kreditnota. Datoen på kreditnota skal være den datoen kreditnotaen er utstedt. Først på dette tidspunktet kan selger korrigere avgiftsbeløpet som er innberettet på tidligere mva-melding. Det vil så reduseres som en salgspost på mva-melding på terminen kreditnotaen er utstedt.

Kreditnotaen skal sendes til kunde, slik at kunde får bokført denne i sitt regnskap og et eventuelt fradrag for merverdiavgift blir redusert.

Ved kreditnota vil ikke staten måtte dekke tapet, så lenge det blir korrekt behandlet hos begge parter.

LE-2023-14992 som er en dom fra Eidsivating lagmannsrett fra 29. 06.2023 som gjelder Grov regnskapsovertredelse og grovt skattesvik. Her var det kreditnotaer som var bokført, men som ikke var tilstrekkelig dokumentert. De var datert tilbake i tid og aldri sendt ut til kunde. De ble derfor ikke bokført i kunden sitt regnskap eller korrigert i kunden sin mva-melding og avgiftsoppgjør. Lagmannsretten fant ikke realitet i krediteringene. Det fremgår av dommen¹⁸: «*Merverdiavgiftssystemet er tillitsbasert og allmennpreventive hensyn gjør seg sterkt gjeldende når det gis uriktig informasjon til offentlige myndigheter. De forhold som tiltalte skal dømmes for er vanskelig å oppdage, særlig når det produseres dokumentasjon for å underbygge et ikke rettmessig krav*»

---

¹⁸ LE-2023-14992

Det skal ikke benyttes kreditnota, ifølge Sticos¹⁹ ved disse tilfellene:

- *ved gjeldsettergivelse,*
- *ved tap på fordring,*
- *frivillig omgjøring eller angrerett mellom næringsdrivende,*
- *ved erstatningsutbetaling*
- *ved mottatt salgssøtte (markedsøtte/hyllestøtte),*
- *ved innbytte,*
- *når kjøper kan utstede salgsdokumentasjon på vegne av selger (omvendt fakturering)*

Det forekommer en del forvirring om et krav skal føres til tap eller om det skal utstedes kreditnota. En har også sett varianter der salgskonto er redusert uten at det er utstedt kreditnota. Det vil da si at det blir bokført feil, da tap på fordring som anes som endelig konstatert tapt skal bokføres ved at en kostnadsfører på konto for tap på fordring med kunderskontroen til motpost. En kreditnota skal også redusere kunderskontro, men bokføres som en reduksjon på salgskonto. Kreditnota reduserer omsetning, og en tapsføring øker kostnad.

Viser til en dom fra Oslo tingrett, Stigs Salg & Montasje. Dette er eksempel på en dom der spørsmålet var om utstedte kreditnotaer ga grunnlag for å korrigere innberettet utgående merverdiavgift.

Etter en konkret vurdering kom retten til at det ikke var dokumentert at²⁰ «kreditnotaene skyldtes verken prisavslag eller heving, slik at vilkårene for å få tilbakebetalt innberettet utgående avgift ikke var til stede selv om det ble utstedt kreditnotaer».

Her viste det seg at det var gjort en opprydning i regnskapet pr årsslutt etter beskjed fra revisor, og dette ble da kreditert. Det var ingen ting som tydet på at dette gjaldt prisavslag. Skulle disse fordringene heller vært fradragsført som tap på krav? Mest sannsynlig var det i dette tilfellet litt forskjellige grunner til at kunder ikke hadde betalt og at dette ikke var fulgt opp slik det skal. Det er i dommen om Stigs Salg & Montasje også oppgitt at «Retten ser at det på grunn av avgiftssymetrien under gitte omstendigheter vil kunne lede til en utilsiktet fordel for staten at kreditnota ikke er tilstrekkelig grunnlag for vederlagsreduksjon»

---

¹⁹ Sticos oppslag, utstedelse av kreditnota til kunde

²⁰ TOSLO-2012-53681 – UTV-2012-1466

Hverken fradragsføring for tap på fordring eller utstedelse av kreditnota skal benyttes til å rydde opp i reskontro uten å gjøre konkrete vurderinger av den enkelte fordring.

3.4.Tapsføring eller finansieringsbistand?

Der det er interessefellesskap mellom kjøper og selger, ser en at det kan bli utfordringer når det gjelder tapsføring. Hva som betegnes som et sterkt interessefellesskap, må vurderes i hvert enkelt tilfelle, men der det er samme styreleder eller ledelse i begge virksomheter, foreligger det et interessefellesskap. Det samme gjelder om en har eierandel på over 50% i begge virksomhetene. Det kan også foreligge konsernforhold. Viser til veileder angående nærstående selskap på Skatteetaten.no.

I tilfeller med interessefellesskap kan en tenke seg at selger hadde eller burde ha kjennskap til at kunde ikke ville klare å betale fakturaen, da en bør ha god innsikt i kjøperens økonomiske stilling. Blir det riktig at kunde skal ha fradrag for den inngående merverdiavgiften i det kjøpende selskapet, samtidig som det selgende selskapet ville få tilbakebetalt merverdiavgiften ved en tapsføring.

I høyesterettsdommen angående Lønningshaugen 15 AS (Lønningshaugen)²¹ ser vi eksempel på dette med interessefellesskap. Selskapet leide ut lokaler, og utleieselskapet og leietaker hadde samme styreleder i mesteparten av leieperioden. Samme person hadde også eierinteresser i begge selskap. Den samme var også daglig leder i Lønningshaugens morselskap. Det er opplyst²² at det ikke var konsern eter aksjeloven § 1-3. Når det foreligger interessefellesskap, og en er kjent med betalingsposisjon på begge sider, kan en kundefordring endre status fra fordring til finansieringsbistand.

I saken angående Lønningshaugen, gikk leietaker konkurs og fordringene ble ansett som endelig tapt. Her gjaldt det husleie som ikke var betalt på over ett og et

---

²¹ HR-2015-312-A – Rt-2015-168 – UTV-2015-563

²² Gjems-Onstad, Kildal, Dyrnes, Kristensen, Mikelsen, (2016), MVA-kommentaren, 5. utgave, side 372

halvt år. Det var lite som tydet på at de var forøkt krevd inn, og at det var utleier selv som styrte om dette skulle betales eller ikke. Husleiekravene ble i dette tilfellet konvertert til finansiell bistand. Dette på grunn av utleiers tilsagn at de kunne vente med betalingen. Dette var resultatet i Skatteklagenemda. Saken gikk videre i rettssystemet og endte til slutt i høyesterett. Lønningshaugen anførte for høyesterett i følge MVA-kommentaren at det «ikke forelå noe interessefellesskap mellom partene og at det ikke var grunnlag for å omklassifisere fordringene til lån/kreditt». Skattekontoret mente at det her var et sterkt interessefellesskap og at fordringene var omgjort til finansiell bistand. Lønningshaugen fikk medhold i høyesterett, og fikk fradrag for tap etter mval § 4-7. Det er oppgitt som en grunnen til dette var at det viste seg at Lønningshaugen hadde overlatt oppfølgingen av leieforholdet til morselskapet, som igjen var satt ut ved en management avtale. Her ble det altså i høyesterett ansett som at det ikke forelå noe interessefellesskap likevel.

Det finnes flere tilfeller der Skatteklagenemda mener at en kundefordring har endret karakter til finansieringsbistand på grunn av interessefellesskap.

En dom fra Borgarting Lagmannsrett av 29.06.2023 som gjelder Pharma Production AS²³: «Lagmannsretten fant, i likhet med tingretten, at ankemotparten hadde rett til å korrigere merverdiavgiftsoppgjør for de fire tapsførte fakturaene i en periode. Det var ikke hensikten til saksøkerne å gi langsiktig kreditt eller endre fordringen til et annet tilgodehavende. Handlemåten fremstod etter en samlet vurdering som forretningsmessig begrunnet, og de sammenfallende eierinteressene kunne ikke føre til en annen vurdering. Vedtaket om korrigerende av merverdiavgiften og ileggelse av tilleggsatt ble opphevet»

En kan ut ifra disse dommene lure på om Skattekontoret og Skatteklagenemda har en for streng praksis angående tap av fordring og interessefellesskap.

Artikkel i Revisjon og regnskap nr 3 2014 hadde følgende ingress:²⁴

«Avgiftsmyndighetene har begynt å nekte næringsdrivende fradrag for tap på krav

---

²³ LB-2023-48484 – UTV-2023-1138

²⁴ Revisjon og regnskap nr 3 2014, side 71 og 72

med begrunnelse i at kundefordringen har gått over til et låneforhold. Dette er en avgiftspraksis som bør stoppes»

En sier ikke noe særlig om interessefellesskap i denne artikkelen, men de tar opp et eksempel på en kundefordring som er satt på «purrestopp» på grunn omstendigheter der en har blitt lovet oppgjør innen en viss tid.

Inndrivelsesprosessen har derfor stoppet opp, og det har vært tilfeller der en har endret klassifiseringen til lån i stedet for kundefordring fra det tidspunktet purreprosessen ble satt på pause.

I en dom fra Borgarting lagmannsrett som gjaldt Havnegata 1 DA²⁵ er et eksempel på en dom der det forelå interessefellesskap:

«Saken gjaldt gyldigheten av vedtak om etterberegning av merverdiavgift.

Ettergivelse av fordring ga ikke grunnlag for tapsfradrag. Det mest sannsynlige motivet bak ettergivelsen var kapitaltilførsel fra morselskapet til datterselskapet. Lagmannsretten kom til at kreditor ikke hadde sannsynliggjort at fordringen var klart uerholdelig, og at vedtaket var gyldig»

I dette tilfellet ble ikke Skatteklagenemnda sitt vedtak opphevet.

Mva-kommentaren²⁶ opplyser om denne dommen *«det ble foretatt en helhetsvurdering der debtors økonomiske stilling, kreditors inndrivelsesforsøk, fordringens størrelse, forholdet mellom kreditor og debitor, hvilke øvrige kreditorer debitor har og prioriteten til deres krav mv var sentrale momenter»*

Det ble også uttalt at ettergivelse av fordring, kan være indikasjon på at fordringen er uerholdelig. En slik ettergivelse vil vekke lite som bevis når det foreligger interessefellesskap.

Videre har vi en dom fra Oslo tingrett av 01.03.2022. Her gjaldt saken Olav Ingstads vei 3 AS, som står som eier og utleier av et næringsbygg. Det var her mislighold av leiebetaling fra starten av. Det ble i rettet bemerket at saksøkers krav mot leier etter hvert ble overdratt videre for kr 1,-. Det opplyses at det med

---

²⁵ LB-2013-144191 – UTV-2014-1711

²⁶ Gjems Onstad, Kildal, Dyrnes, Kristensen, Mikelsen, (2016), MVA-kommentaren, 5. utgave, side 371

varierende mellomrom ble sendt purringer til leietaker. Det ble ikke forsøkt inkasso. Det ble opplyst i dommen²⁷: *«Retten har på et tidspunkt fremsatt varsel om terminering av leiekontrakten, men varselet ble aldri fulgt videre opp. Det er utstedt og undertegnet gjeldsbrev, dekkende allerede opparbeidet gjeld og også regulerende avdragsordninger. Ifølge saksøkeren skjedde dette utelukkende for å hindre løpende foreldelse av gjelden.»*

Det ble i kontroll hos Skatteetaten vedtatt tilbakeføring av tapsføring og ilagt tilleggsskatt. Dette ble videre oppgitt i dommen: *«Man står her overfor en tolkning av merverdiavgiftsloven § 4-7 (1) opp mot et ikke omtvistet faktum. Det er ikke omtvistet at kravet om fradrag knytter seg til en utestående fordring som det tidligere er beregnet utgående merverdiavgift på. Det er heller ikke omtvistet at fordringen kan sees som endelig konstatert tapt. Det foreligger heller intet interessefelleskap mellom utleier og leier. At lederne i de to selskapene hadde hatt en form for kameratskap under studietiden flere tiår tidligere og at de måtte ha sittet i samme styrer i andre selskap vil her være uten betydning.*

Det avgjørende vil derimot være om en opprinnelig leverandørkreditt her kan anses å ha endret karakter til noe som kan anses som en langsiktig finansiering eller annen form for tilgodehavende»

Dommen ble sammenlignet med Lønningshaugen. Som vi tidligere har sett at fikk fradrag etter at saken hadde vært oppe i høyesterett. Her pågikk misligholdet over 7 år, som er mye lenger enn det var i Lønningshaugen. Ettersom at det var inngått gjeldsbrev, anså de derfor at fordringene hadde skiftet karakter fra misligholdte kundefordringer til et alminnelig lån. Resultatet ble her: *«Retten må etter dette konstatere at kundefordringene klart må anses å ha skiftet karakter. Rett til tilbakeføring etter merverdiavgiftsloven § 4-7 vil da ikke foreligge.»*

Resultatet ble derfor et annet her enn det ble i Lønningshaugen.

Videre ønsker jeg å vise til en dom fra Borgarting Lagmannsrett som gjelder selskapet Prosjektkonsulent AS. Selskapet fakturerte et idrettslag for arbeid med å finne sponsorer. Arbeidet førte ikke frem, kravene ble ikke betalt. Selskapet tilbakeførte mva, men dette ble ikke godtatt i en kontroll hos Skatteetaten. Styrelederen i idrettslaget var også eneeier og eneste ansatte i selskapet. Lagmannsretten fant at kravet ikke var gått over til langsiktig finansiering og

---

²⁷ TOSL-2021-87928 – UTV-2022-589

godkjente tilbakeføringen. De anså derfor at dette var en ordinær kundefordring, som ikke hadde gått over til å være en form for finansieringsbistand eller egenkapital. Det ble reagert på at kundefordringene hadde hatt lang forfallstid. Det kom klart frem at idrettslaget hadde likviditetsproblemer og at det ikke var midler til å betale. Det ble også opplyst at foreningen ikke hadde andre midler. Idrettslaget hadde ikke fradragsrett for inngående merverdiavgift, og staten har derfor ikke hatt noe tap ved denne tilbakeføringen.

En kan legge til at det her ikke var eierinteresser. Det var også flere medlemmer av styret i idrettslaget. *«Lagmannsretten finner etter en konkret vurdering at det ikke foreligger et interessefellesskap som har betydning ved vurderingen av om det har foregått en omdanning av leverandørkreditten til langsiktig finansiering»²⁸.*

Fordringen er derfor endelig konstatert tapt. Vilkårene i merverdiavgiftsloven 4-7 og forskriften §4-7-1 bokstav d ble betegnet som oppfylt.

4. Avslutning

Jeg har i denne oppgaven sett på problemstillinger som kan oppstå ved fradragsføring av tap på fordring. Det er også sett på heving, der en utsteder kreditnota.

Om en kundefordring endrer karakter, har en ikke de samme mulighetene til fradragsføring for tap. Når det gjelder endring av karakter fra kundefordring til finansieringsbistand, ser vi at det ikke trenger å være interessefellesskap for at dette inntreffer. Stopper inndrivelsesprosessen opp, og det er inngått gjeldsbrev, blir ikke det skyldige ansett som en kundefordring lenger.

Ved interessefellesskap må det uansett vurderes mer konkret. Om en er nærstående hos både kjøper og selger, burde en muligens ha kjennskap til hva som er faktum på både kjøper og selger sin side.

Det er viktig å kunne vise til god dokumentasjon. Det må fremgå hva som er lagt til grunn ved både tapsføring og kreditering. Ved tapsføring, må det ved forespørsel kunne dokumenteres hva som er gjort for å prøve å inndrive fordringen, som for eksempel purring, inkasso eller om det har vært gjeldsforhandlinger eller om kunden har gått konkurs.

---

²⁸ LB-2015-185653 – UTV-2016-1987

Ved konkurs må det foreligge en innberetning fra boet som viser at det ikke vil være midler til dekning.

Det kan tyde på at det blir fradragsført en del tap på fordring der kunde har gått konkurs med bokføringsdato ved konkursåpning. På dette tidspunktet vet en ikke hva som er av midler i boet, og ifølge forskrift for Merverdiavgift er dette et for tidlig tidspunkt å føre fordringen til tap med fradrag for merverdiavgift.

En må skille på om grunnen til at en ikke har mottatt betaling på en fordring skyldes manglende betalingsevne eller betalingsvilje. Dette er den største forskjellen mellom det skattemessige og merverdiavgiftsmessige når det gjelder tap på kundefordringer. For merverdiavgift gjelder et tilleggskrav om at tapet må skyldes manglende betalingsevne hos kunden.²⁹

En ser også gjennom oppgaven at det er viktig at omtvistede krav blir avklart. Blir det enighet om reduksjon i pris, skal den delen av fordringen det er avtalt reduksjon av, krediteres. Kreditnota skal sendes til kunden for bokføring i kunden sitt regnskap.

Blir tvisten stående uløst, vil det ikke være rett til fradrag selv om foreldelsesfristen slår inn. Det kan ikke føres tap eller utstedes kreditnota på en fordring som er foreldet.

Hvert enkelt tilfelle må vurderes konkret. En ryddig og oversiktlig reskontro uten forfalte krav på purrestopp med innsigelser, er ett godt utgangspunkt. En må også ha gode rutiner på purring og oppfølging. Purreprosessen må heller ikke stoppe opp, og en må før en tapsføring finne ut om kunden har manglende betalingsevne.

---

²⁹ Sticos oppslag: Tap på kundefordringer

5. Litteraturliste

Lover/forskrifter:

Lov om merverdiavgift av 19.06.2009

Forskrift til merverdiavgiftsloven av 17.12.2009

Lov om foreldelse av fordringer av 01.01.1980

Lov om skatteforvaltning av 27.05.2016

Lov om gjeldsforhandling og konkurs av 08.06.1984

Forskrift om bokføring av 10.12.2004

Lov om inkassovirksomhet og annen inndriving av forfalte pengekrav av 13.05.1988

Bøker:

Merverdiavgiftshåndboken 19. utgave 2023

Dyrnes, Gjems-Onstad, Mikelsen (2021), Merverdiavgift i et nøtteskall, 11. utgave

Gjems-Onstad, Kildal, Dyrnes, Kristensen, Mikelsen, (2016), MVA-kommentaren, 5. utgave

Dommer:

HR-2015-312-A – Rt-2015-168 – UTV-2015-563 (Lønningshaugen)

HR-1996-7-A – Rt-1996-51 (Intersport Factor)

LB-2023-48484 – UTV-2023-1138 (Pharma Production)

LB-2013-144191 – UTV-2014-1711 (Havnegata)

LE-2023-14992

TFOLL-2015-36352 – UTV-2015-1899 (ProsjektKonsulent AS)

LB-2015-185653 – UTV-2016-1987 (ProsjektKonsulent AS)

Saker fra Skatteklagenemda:

SKNA1-2017-48

KMVA-2015-8463

SKNS1-2017-30

Skatteetaten.no:

Når kunden ikke betaler - tap på fordring - Skatteetaten

Sticos Oppslag:

Tap på kundefordringer

Utstedelse av kreditnota til kunde

Egeninkasso

Tidsskrift:

Finstad Steinar, Revisjon og regnskap (trykt utg.), 2014, Vol. 84 (3)